

Mária Murray Svidroňová
Nikoleta Jakuš Muthová
Michaela Ďurdíková

**ZDROJE FINANCOVANIA
MIMOVLÁDNYCH NEZISKOVÝCH
ORGANIZÁCIÍ – MOŽNOSTI
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE**

OBSAH

ÚVOD	7
1. MIMOVLÁDNE NEZISKOVÉ ORGANIZÁCIE V SPOLOČNOSTI	9
2. ZAHRANIČNÉ VEREJNÉ ZDROJE	15
2.1 Európske štrukturálne a investičné fondy	15
2.2 Nórske fondy a finančný mechanizmus EHP	32
2.2.1 Nórsky finančný mechanizmus 2014 – 2021	33
2.2.2 Finančný mechanizmus EHP 2014 – 2021	35
2.3 Švajčiarsky mechanizmus	41
2.4 Rozvojová pomoc	43
3. DOMÁCE VEREJNÉ ZDROJE	52
3.1 Dotácie	52
3.2 Zdroje z verejnoprávnych inštitúcií (fondy)	56
3.3 Asignácia dane	57
3.4 Daňové oslobodenie	62
3.5 Odpočítateľné položky	65
4. SÚKROMNÉ ZDROJE NA ČINNOSŤ	68
4.1 Verejné zbierky	68
4.2 Dary	76
4.3 Granty	82
4.4 Členské príspevky	85
4.5 Crowdfunding	87
4.6 Sponzoring	98
4.7 Charitatívna reklama	111
4.8 Charitatívna lotéria	113
4.9 Závet	124
5. ZDROJE Z VLASTNEJ ČINNOSTI	127
5.1 Hlavná aktivita a vedľajšia (podnikateľská) aktivita	127
5.2 Iná zárobková činnosť	131
5.3 Sociálne podnikanie	132
5.4 Investovanie	135

6. ŠTRUKTÚRA FINANCOVANIA MIMOVLÁDNYCH NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ A ZHRNUTIE ĎALŠÍCH VÝSKUMOV	138
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	146
SUMMARY	166
PRÍLOHY	169
Príloha 1: Švajčiarsky finančný mechanizmus – popis a dáta	170
Príloha 2: Zoznamy účtovných jednotiek v Registri účtovných závierok	177
Príloha 3: Vývoj ODA v členských štátoch EÚ od roku 2011 do roku 2021	178
Príloha 4: Crowdfundingová kampaň na www.startlab.sk	180

CONTENT

INTRODUCTION	11
1. NON-GOVERNMENTAL, NON-PROFIT ORGANISATIONS IN SOCIETY	13
2. FOREIGN PUBLIC FUNDING	19
2.1. European Structural and Investment Funds	19
2.2. Norwegian Funds and EEA Financial	36
2.2.1 Norwegian Financial Mechanism 2014 – 2021	37
2.2.2 EEA Financial Mechanism 2014 – 2021	39
2.3. Swiss Mechanism	45
2.4. Development Aid	47
3. DOMESTIC PUBLIC FUNDING	56
3.1. Subsidies	56
3.2. Resources from Public Institutions (Funds)	60
3.3. Tax Assignment	61
3.4. Tax Exemptions	62
3.5. Deductible Items	65
4. PRIVATE FUNDING FOR ACTIVITIES	68
4.1. Public Collections	68
4.2. Donations	76
4.3. Grants	82
4.4. Membership Fees	85
4.5. Crowdfunding	87
4.6. Sponsorship	98
4.7. Charity Advertising	111
4.8. Charity Lottery	113
4.9. Wills	124
5. OWN FUNDING	127
5.1. Main Activity and Subsidiary (Business) Activity	127
5.2. Other Revenue-generating Activities	131
5.3. Social Entrepreneurship	132
5.4. Investing	135

6. NON-GOVERNMENTAL, NON-PROFIT ORGANISATIONS FUNDING STRUCTURE AND SUMMARY OF OTHER RESEARCH	138
LIST OF REFERENCES	146
SUMMARY	166
APPENDICES	169
Appendix 1: Swiss Financial Mechanism - description and data	170
Appendix 2: Lists of Entities in the Register of Financial Statements	177
Appendix 3: Evolution of ODA in EU Member States from 2011 to 2021	178
Appendix 4: Crowdfunding campaign on www.startlab.sk	180

ÚVOD

Mimovládne neziskové organizácie (MNO) vznikajú za účelom naplňania spoločensky či všeobecne prospešných účelov, t. j. na rozdiel od podnikateľských subjektov nie za účelom dosahovania zisku. MNO sú teda zakladané, aby realizovali aktivity s cieľom naplňania svojich účelov na nekomerčnom princípe – napr. ochranu životného prostredia, sociálnu pomoc, rozvoj kultúry, watchdogové aktivity, ochranu zdravia a pod. Na tieto aktivity však prirodzene potrebujú finančné prostriedky, ktoré môžu získať z viacerých zdrojov.

Zámerom učebnice je oboznámiť čitateľa so súčasnými nástrojmi viaczdrojového financovania MNO v Slovenskej republike, t. j. komplexne popísať, aké možnosti majú MNO pri získavaní zdrojov na svoje aktivity a ako sú tieto možnosti využívané. Pod MNO pritom rozumieme najmä tieto právne formy: občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a organizácie s medzinárodným prvkom, tak ako ich definujú viaceré výskumné štúdie (Salamon & Anheier, 1998, Salamon & Sokolowski, 2016a, 2016b, Murray Svidroňová, 2021) a najmä samotný Register MNO v Slovenskej republike (zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Register síce medzi MNO radí aj odborové organizácie a organizácie zamestnávateľov, tie však nespĺňajú medzinárodne uznávané charakteristiky neziskových organizácií a nie sú typickými predstaviteľmi mimovládneho sektora, preto nie sú objektom predkladanej analýzy.

Učebnica vznikla na základe analýzy, ktorú tím z Ekonomickej fakulty UMB spracoval pre Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ÚSV ROS). ÚSV ROS realizuje od roku 2017 aktivity smerujúce k reforme financovania aktivít MNO. So snahou prispieť k dlhodobej udržateľnosti všeobecne prospešných aktivít neziskového sektora prostredníctvom zefektívnenia poskytovania verejných zdrojov a rozvoja súkromných zdrojov pre MNO chce ÚSV ROS docieľiť, aby MNO mali k dispozícii 4 silné piliere financovania svojich aktivít:

1. priamu podporu z verejných zdrojov,
2. nepriamu podporu z verejných zdrojov,
3. súkromné zdroje na činnosť,
4. súkromné zdroje z činnosti.

Analyzované nástroje financovania sú preto zadelené do týchto štyroch základných pilierov/kategórií.

Učebnica je rozdelená do 3 hlavných častí:

1. charakteristika MNO ako súčasť národného hospodárstva v Slovenskej republike,
2. definícia nástrojov financovania vo všeobecnej rovine doplnená konkrétnymi dátami o financovaní MNO v Slovenskej republike (objem zdrojov získaných pomocou daného nástroja za roky 2016 - 2021) vrátane stručnej analýzy využívaných nástrojov v zahraničí;
3. odporúčania, zhrnutie, záver.

Tieto časti sú tvorené šiestimi kapitolami, pričom v závere každej kapitoly sú otázky a úlohy ako aj kľúčové slová, ktoré sa vzťahujú na danú problematiku.

Kapitoly prinášajú aktuálne poznatky o nástrojoch a štruktúre financovania MNO (rok 2021, resp. niekde rok 2020 na základe dostupnosti údajov) ako aj prehľad možných zdrojov, ktoré by MNO mohli využiť na krytie potrieb pri výkone svojich činností.

Učebnica slúži nielen študentom a študentkám v študijných programoch zameraných na tretí sektor a občiansku spoločnosť, ale aj ako komplexný zdroj informácií pre MNO a verejnú správu o možnostiach financovania MNO z viacerých zdrojov. Zároveň môže slúžiť aj ako podkladový (východiskový) materiál pre vzdelávanie smerom k samotným MNO.